

Единъ рефенди въ рапортъ тѣ си казова, че населението въ Батакъ било всичко и всичко 1400 души. Такъва безочлива лъжа не е казана до сега отъ никого, дори и отъ Турчинъ. — Г-нъ Скайлеръ получи таа годишний листъ за даването на Батакъ, и намѣри, че 1421 човѣкъ са платили даване за войска (беделъ). Това число, въ коа да е европейска държава, би показало едно население отъ 15,000 души, а въ Турско отъ 8,000 до 10,000 души. Ми по това листъ зехми число то на населението, както въ Батакъ така и въ Пенгера.

Мисла, че Английскій народъ, както и въобште въ Еуропа, иматъ едно съвѣмъ криво понетие за Българети. На много мѣста съмъ слушалъ за тѣхъ да ги иматъ за диваци, каквито са Индийцити въ Америка. Да си кажа правото, че и азъ самъ прѣди малко врѣме мислехъ същото за Българети. Почудихъ се, както ште се почудетъ и мнозина отъ читателити ти, кога се научатъ, че нѣма българско село безъ училиште. Ониа училишта, што са останали непокътнати отъ турцити, намиратъ се въ доста цѣвнало положеніе. Тиа училишта се поддържатъ отъ доброволно даване, което си налагатъ сами помежду си; и за това нѣшто турска та власт нѣ само, че не ги подканна, нѣ и оште дори прави прѣчки на населението да се не просвѣштава.

Учението въ тиа училишта е бесплатно, и всички, богати и сиромаси, се ползоватъ равно отъ него. Рѣдко има българско дѣте, което да не знае да чете и да пише. Най-сетнѣ, население то въ България, което знае да чете и да пише е сравнително съ съшти размѣръ, както английското или французското. Ониа народи, што мислетъ, че Българети са диваци, да ли иматъ понетие за тиа фактове?

Мислехъ си оште, че да изгори едно българско село, е същото като да са изгорѣли нѣколко колиби, които струватъ малко, и могатъ лесно да се направетъ изново. Нѣ много се зачудихъ, кога видѣхъ, че повечето отъ тиа села са добрѣ уредени паланки, съ здрави каменни къшти, че по всичкити села има голѣма часть отъ населението да е достигнало до едно доста добро състояние и, че, нѣкои села не падатъ подолу отъ английскити или отъ французскити села. — Българети не са диваци, както мислетъ нѣкои, нѣ са народъ доста работенъ, индустриаленъ, честенъ, миренъ и образованъ. — А колкото за въстанието, то е било едно слабо опитване въ 3—4 села, нѣ въ Батакъ не е имало такво нѣшто. Това се познава и отъ това, дѣто тукъ не е убитъ ни единъ турчинъ. Оште по-силно доказателство на това, дѣто и самата турска властъ припознава, че тукъ нѣма убитъ турчинъ и че селанети не са се опирали никакъ. — Когато Ахмедъ-ага обиколилъ селото съ баши-бозуцити и поискалъ да му се прѣдаде оръжието, селанети първенъ отрекли, нѣ послѣ казали, че могатъ да го прѣдадатъ, нѣ на редовната войска или на Т.-Назарджикскій каймакаминъ.

Между това, Ахмедъ-ага отхвърлилъ прѣдложението имъ, и налѣгалъ да си прѣдадатъ селанети оръжието нему и на баши-бозуцити му. Слѣдъ много колебание и прѣговори, искането на Ахмедъ-ага било изпълнено. Не трѣбова да се мисли, че това оръжие е било приготвено отъ жителити за въстание. То било просто оръжие, което тукъ всакоѣ, и християнинъ и турчинъ, носи свободно. — Какво е станало слѣдъ прѣдаването на оръжието, ште се разбере най-добрѣ, ако продължа да приказва, онова, което видѣхми вчера на онова мѣсто, дѣто бѣхми слѣзли въ главната улица. Народътъ бѣше се събралъ около насъ; той посочи